Vasile Lovinescu

HÉT POLITIKAI VONATKOZÁSÚ ÍRÁS

A FASIZMUS MISZTIKÁJA

Talán mindenki emlékszik még rá, hogy a fasiszta kibékülés a Vatikánnal nem egy csapásra történt. Előtte mintegy hét évig a Vatikán vonakodása és a Duce fenyegetésekkel vegyes ígérgetései váltogatták egymást. Az Egyház gyanakodva figyelte e volt szocialista, későn megtért egykori papfaló túlbuzgóságát, akinek neofita buzgalma éppoly kétesnek tűnt, mint a parvenü gyanús udvariassága…

Majd következett a zajos kibékülés, ceremóniák, ünnepélyes szerződések, amelyekben az *Avanti!* egykori szerkesztője hatalmas és nem remélt előnyökről biztosította a Katolikus Egyházat: az 1870-ben megszavazott és a Vatikán által mindaddig hiába várt járadék, több milliárd líra egyszerre, egyetlen tollvonással kifizetve; kötelező vallásoktatás, az olasz törvénykönyvekbe emelt kánonjogi cikkelyek stb. Természetesnek tűnt, hogy a fasiszta állam és a pápa mostantól kéz a kézben járnak, hiszen minden konfliktus és kettejük közötti nézeteltérés elsimulni látszott.

Alig néhány hónappal a konkordátum után azonban komoly konfliktus tört ki a két hatalom között, akikről azt hittük, immár örökké megértik egymást. Az indok: az iskolai oktatás. A Vatikán úgy látta, hogy az olasz iskola az állam és az állami intézmények bálványozását neveli diákjaiba, ami nem egyeztethető össze a tiszta keresztény tanítással. A fasizmus ugyanis egy egészen pogány államelméletet dolgozott ki, a kormányzat mindenhatóságát hirdetve, amely ráadásul nem isteni jogon alapult, mint az abszolút monarchiák, hanem csakis önmaga által igazolható. Egyszóval olyan, mint a pogány rómaiak mindenható államisága… Az olasz kormány tiltakozott, hogy nem ez volt a szándéka, mire az incidens – amely már közel járt a kiközösítéshez – elülni látszott.
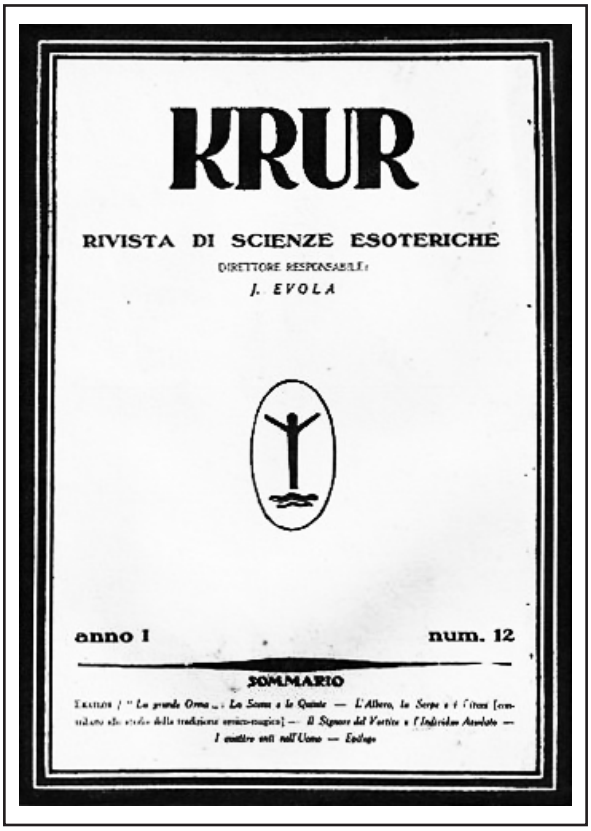
A Vatikán benyomásai azonban rendszerint nagyon is pontosak. Ez adja az erejüket. A fasiszta államfelfogás mögött olyan filozófiát és gondolkozást sejtett, amelyet Franciaországban már elítélt az „Action française" kapcsán. De egy dolog elítélni olyan értelmiségieket, akik tizenötezer kilométerről nem tudnak visszavágni, és más dolog elítélni Mussolinit, akivel állandó kapcsolatban állsz. A Római Kúria tehát hallgatott, és így a látszat megmaradt. Meddig? Legalább addig, amíg a demokráciák, melyek iránt a jelenlegi pápa kifejezett ellenszenvet táplál, fennmaradnak.

A kereszténységre leselkedő, lappangó veszély tényleg kimutatható Olaszországban. Napjainkban tudat alatt (ami annál veszélyesebb) egy olyan államfilozófia van kialakulóban, amelyről elmondható, hogy a római-pogány államfelfogást akarja újjáéleszteni. Mivel a fasiszta állam totalitárius, vagyis szellemi igényekkel és elképzelésekkel lép elő (sőt, főleg ilyenekkel), ezért a lélek egész régiója, ahol a vallás alakot ölt, és amelyet a demokrácia általában békén hagyott, fenyegetve érzi magát, és választani kényszerül. Választani a kereszténység, amely szelídséget, bűnbocsánatot, felebaráti szeretetet és az államapparátus méretének lehető legkisebbre csökkentését írja elő, valamint a fasiszta

szellemi imperializmus között, amely vak engedelmességet követel az állam felé, fegyelmet, továbbá kemény fellépést a lázadókkal és a rosszal szemben. Vajon össze lehet-e egyeztetni valaha ezt a két felfogást?

Ha a fasiszta kormány egyelőre képmutatóan azt feleli, hogy igen, az olasz értelmiségen belül máris kialakulóban van egy szellemi mozgalom, amely a régi pogány, etatista ideológiát próbálja visszaállítani. Szórványosan már találkoztam ezzel a tevékenységgel, nemrég azonban lehetőségem nyílt arra, hogy egy létező folyóiratban is kövessem kereszténységellenes megnyilvánulását, amelyet áthat az erő, a férfiasság, az arisztokrácia kultusza. Mircea Eliade barátom beszerezte nekem a *Krur* (korábban *Ur*), *Rivista di scienze esoteriche* című folyóirat számait. J. Evola szerkesztette, egy fiatal, jó kiállású férfi, aki élénk és intenzív életet él. Mindjárt az elején le kell szögeznünk: ha vannak is fenntartásaink a *Krur* ideológiájának lényegét illetően, elsősorban a kereszténységgel szembeni kritikájával kapcsolatban, hódolatunk spontán és fenntartás nélküli Evola és munkatársai magas szellemi méltósága, nemesfém-hitelességű gondolataik és érzéseik, valamint életfelfogásuk büszke és távolságtartó arisztokratizmusa előtt, amely áttör a modern világ hírhedt plebejusságán. Hogy a fasiszta Olaszországban most egy nemesebb, férfiasabb, vonalaiban és impulzusaiban tisztább élet körvonalazódik, azt minden ottani tevékenység bizonyítja. A *Krur* folyóirat semmiképp sem említhető egy lapon a világ számtalan teozófiai és spiritiszta kiadványával. A mélységre, szintézisre való törekvés pedig elkülöníti az angolszász álbeavatási körök végtelen közönségességétől és durva haszonelvűségétől. Evola az emberiség kibontakozását illetően két elvet különböztet meg: az anya és az apa elvét. Az anyai elv uralja és alakítja a Keletet, míg az apai a Nyugatot. Az egész politikatörténet nem egyéb, mint ezeknek az elveknek a küzdelme. A kezdeti időszakban győztes keleti, női princípiumot, Asztartét, Venuszt, Íziszt, Démétért legyőzte a *par excellence* férfias szellem, az egyesítő, fegyelmező és szervező Róma. De győzelme ellenére Rómát is befolyása alá vonta az egyesült Kelet utolsó erőfeszítése, a kereszténység.

Amire tehát most szükség van, az a régi Róma szellemi fegyelmének helyreállítása, a régi latin misztériumok, például a Janus-misztériumok újjáélesztésével. Elsősorban mágia révén, melyet az élet rendezőelveként kell helyreállítani. E mágia nem csupán egyszerű eszköz természetfeletti hatások előidézéséhez, hanem egy attitűd, az életvezetés, bizonyos szellemi erők állandó és hősies előmozdítása az emberben, ezen erők új hierarchiájának kiépítése, amely teljesen ellentétes szokványos rendjükkel.

KRUR

RIVISTA DI SCIENZE ESOTERICHE

DIRETTORE RESPONSABILE:

J. EVOLA

anno I num. 12

SOMMARIO

A mágia ezen kívül az okok ismerete, amelyhez nem értelmi vizsgálatuk révén juthatunk, hanem úgy, hogy testben és lélekben azonosulunk ezekkel az okokkal. A mágia az élethez való szerves hozzáállás.

Evola gondolkozásában e mágia egy új arisztokrácia kialakulásához vezet. Csak ez a gondolkozásában és érzésében egyaránt új arisztokrácia képes megmenteni a világot a demokratikus vulgaritástól, valamint a bolsevizmus és az amerikanizmus amazoni barbárságától. Amint látjuk, az új mágus elképzelései találkoznak a fasiszta direktórium elképzeléseivel. Távol áll tőlem, hogy azt feltételezzem, Evola indítékai nem szellemiek és európaiak. Csupán arra próbálok rámutatni, hogy Olaszországban a fasizmus nemcsak gazdasági és politikai követelmény, hanem szellemi is, a szó a legmélyebb értelmében.

Az egyetlen, de lényegi ellenvetésem az, hogy meggyőződésem szerint Evola nem fogta fel a kereszténység valódi értelmét, amikor összeegyeztethetetlennek tartotta az általa hirdetett arisztokratikus életmóddal. Amit ő a kereszténység lényegi jellemzőjének tart (alázat, tétlenség, az arisztokrácia hiánya), annak csupán egy fázisa, alulról felfelé tartó kibontakozásának végzetes hiposztázisa. Amikor majd a kereszténység is felér az urak királyi osztályához (nemcsak az anyag, hanem elsősorban a szellem urai közé), akkor fogja meghozni szép gyümölcseit, és csak akkor lesz végleg megítélhető. Evola hibája szerintem ugyanaz, mint Nietzschéé, akinek a gondolkozása megítélésem szerint nagyban hatott rá.

A fasizmus misztikájának most csak az egyik legérdekesebb és legtermékenyebb aspektusát vázoltuk fel néhány tollvonással, mintegy érdekességképpen.

Vremea, 321. sz. 1934. január 14.

URAK ÚJ RASSZA

Az új nemzedékről, annak küldetéséről, jogairól és kötelességeiről beszélni, mindez az utóbbi időben oly banális és elcsépelt témává vált, hogy az ember szinte fél belekezdeni.

Úgy tűnik, mintha csak erőtlen fiataloknak lenne fenntartva, akik semmi másról nem képesek írni, vagy ambiciózus öregeknek, akiknek e téma csupán újabb ürügy arra, hogy zavaros vizeken halászhassanak és sajnálják szegény, dicsfényétől megfosztott Romániát. Ez a debütálók, sőt az idősebbek kedvenc témája, akik pedáns és görögös nevű társaságokba tömörülve, s fennhangon, *in corpore* kvaterkáznak a fiatal nemzedékről, csak azért, hogy a közönség figyelmét magukra vonják, amit egyéni érdemeik alapján másként képtelenek lennének elérni; mert tehetségtelenséggel ugyan lehet vádolni őket, de a reklám és a kereskedelem iránti érzék hiányával semmiképpen.

Mi azonban mégis megengedjük magunknak, hogy elővegyük a fiatal generáció kérdését, mert az átélt tragikus események, a corneille-i minőség, melyet a fiatalok és az idősek közötti konfliktus következtében magára öltött, olyan új hangsúlyt, olyan mély és fenyegető rezonanciát adott ennek a hipokriták által elbagatellizált, az ambiciózus idősek, de főként a fiatalok által pedig kompromittált problémának, amelyben kevés dolognak volt része e mosolygó, felszínes, könnyelmű és feledékeny országban.

Egészen mostanáig a felelőtlenség aranyzónájában tartózkodtunk, kiskorúak, paradicsomlakók voltunk még, ha szabad így fogalmaznom. Korábbi nagy szenvedéseink nem jártak heves fájdalmakkal, tomboló viharokkal, mint ama kataklizmák, melyek Nyugaton pusztítottak. Fájdalmaink keserűek és szelídek voltak; nem rendültünk meg, csak elnehezültünk; nem üldöztek, csak megloptak; nem vertek, csak foj-

togattak. Ezért évszázados fájdalmaink nem acélozták meg jellemünket, mint a Nyugat nagyvonalú fájdalmai, hanem szelídek és rezignáltak maradtunk, és csak akkor sóhajtoztunk dojnáinkban és szitkozódásainkban, ha az ellenség nem látott minket.

Az elnyomás, amit elszenvedtünk, nem fejlesztett ki, mint más népeknél, új érzelmeket, új gondolatokat, eddig nem ismert érzékelő- és érzőszerveket. Bennünk minden életerő, minden termékeny csíra kifejletlen maradt, mintha súlyos hó borította volna. Amikor a minket béklyóban tartó láncok elszakadtak, nem a mi lázadásunk, saját vergődésünk eredményeként történt, hanem külső események, a történelem hullámzása miatt, mely simán, szinte megrázkódás nélkül vitt minket szabadság és nemzeti függetlenség biztonságot jelentő kikötőjébe. Ebben segítségünkre volt a nemzeti eszme is, amely a francia forradalom akkoriban meghatározó ideológiájából fakadt.

Amikor elértük a szabadság kikötőjét, még mindig egy kis nép, egy *minus habens* voltunk Európa többi nemzete között. Nem fogom újra feleleveníteni civilizációnk jól ismert folyamatát, egy tartalom nélküli formát, mely közvetlenül az egyenlőség és a demokrácia első lelkesedése után kezdődött. Egy hónappal ezelőtt még közhelynek, banalitásnak tűnt, de mostanra rájöttünk, milyen tragikus valóságot rejtett magában. Történelmi tapasztalat és szerves, nemzeti kibontakozás nélküli népként arra ébredtünk, hogy a Nyugat összes alkotmányos hozománya az ölünkbe hullott. Primitív népekre jellemző, figyelemre méltó mimikri segítségével felületesen és könnyedén utánoztuk a nyugati gondolkozás és érzés minden kifinomultságát, anélkül, hogy kidolgoztuk volna a sajátunkat vagy bármiféle erőfeszítést tettünk volna. Márpedig minden rendszer, minden eszme, minden kormányzati forma értéktelen és értelmetlen önmagában. Csak annyiban válnak pozitívvá, termékennyé, értelmessé, amennyiben alapos kimunkálás, egy feszültség, egy tragikum, egy belső izzás eredményei.

Belőlünk mindig is hiányzott ez az izzás, e tragikum, és ezért válik nálunk majmolássá minden olyan gondolat, amely Nyugaton ékesszóló és a legmagasabb jelentéssel bír, mert szervesen belenőtt a Nyugat lényébe.

Ezt a lelkiállapotot, e szokásokat, ezt a szellemi légkört hazánk egészen az utóbbi évekig megőrizte. Semmi nem befolyásolt minket. Itt az életkörülmények mindig is könnyedebbek voltak, mint másutt. A legutóbbi háború katasztrófái sem tettek virilissé bennünket: túl színpadiasak, túl mesterkéltek voltak. Azonban van egy nagy történelmi igazság: a népekre nem a külső, hanem a belső válságok bírnak nevelő hatással. Azután minden szenvedés eltűnt, beborította a háború utáni optimizmus hatalmas hulláma, az egyszerű megélhetés, az első békeévek kivételesen könnyű életkörülményei. Eddig csak szórványos szerencsétlenségek sújtottak bennünket. Így hát elmondhatjuk, hogy a mostani válság, amely minket ugyanúgy érint, mint a világ többi részét, az első komoly válság, az első, amely kizökkentett minket életünk romantikus és idilli időszakából. Ez az első olyan válság, amely teljes organizmusként lép fel, és amelyből remélhetőleg egészen éretten kerülünk ki. A külső események, más nemzetek tapasztalatai, az előjelek sokasága már rámutattak optimizmusunk könnyelműségére, alaptalanságára,

„Hogy az ádáz érvényesülés korában, amikor fegyverekkel és poggyászokkal kapitulálunk az Anyag előtt, akad még néhány ember, akinek van mit keresnie a szellem birodalmában, és továbbra is írnak, az egyik utolsó a két-három ok közül, amiért nem szabad elkeseredni az emberek és a dolgok miatt.”

gondolkozásunk és politikai életünk felszínességére; megmutatták nekünk, hogy minden nagy nép történelme a pillanatok fájdalmas vajúdása, a folyamatos komolyság, a hallgatás, a fegyelem és az állhatatosság erénye, a hatalom akarása és a végsőkig való küzdeni akarás eredőjén alapul. Az életről alkotott rózsaszín elképzelésünket azonban semmi sem tudta aláásni. Sinaia revolverlövése [utalás Duca miniszterelnök meggyilkolására – *a ford.*] kellett ahhoz, hogy megszakítsa közömbösségünket, komolytalanságunkat, könnyelműségünket, és hogy végre aggódva és komolyan nézzünk egymásra. Lassan beléptünk a krízis döntő szakaszába, amikor a gazdasági és külső válság lelkivé és belsővé változott. Épp ezért a megoldásához már nem elegendőek a jogi intézkedések és szabályozások, hanem új szellemi légkört kell teremteni Romániában, döntő változásokat kell kieszközölni a Nemzet lelki alapjaiban. Ehhez azonban az ifjúság teljes és átható együttműködésére van szükség.

Felmerül tehát a kérdés: ismerve a román fiatalok aktivitását és mentalitását, remélhetjük-e, hogy új ötletekkel és módszerekkel állnak elő? Jelen sorok írója is része ennek a fiatalságnak, így nem lehet gyanús a válaszom, amikor kijelentem, hogy a remények egyelőre minimálisak. Ugyanis azokban, akik ma fiataloknak nevezik magukat, az egymást követő számtalan román nemzedék valamennyi hibája fellelhető: sekélyesség, könnyelműség, felszínesség, képtelenség arra, hogy a gyakorlatba is átültessék eszméiket és megvalósítsák elképzeléseiket (amelyek őszintesége az esetek többségében ráadásul igencsak kétséges). E hibák erejét többszörösére növeli a mindenáron való érvényesülés és a kegyetlen hiúság hulláma, melyet mellesleg épp a tehetetlenség érzése korbácsol fel.

Ez a fiatalság – amely a valódi fiatalságot hibáztatja – egy hatalmas maffiába tömörült, és célja az önreklám, az érvényesülés, az önmagáért való dicséret és az ellenség hátba szúrása. Egy korábbi cikkemben említést tettem a *Krur* című olasz folyóiratról, amely az ősi árja és római hagyományokat próbálja feleleveníteni. Nos, egyik cikk sincs aláírva. Ez az arisztokratikus névtelenség szigorú és állandó az egész kiadványban. Mit mondjunk akkor a Romániában uralkodó amerikai módszerekről, ahol látható, hogy bármiféle tevékenység minőségi megbecsülése szinte teljesen eltűnt. Az anyagi parazitizmus mellett az utóbbi időben egy ezerszer súlyosabb szellemi parazitizmus is felütötte fejét, amely a nemzet életerejének minden gócpontjába odaállított egy sereg elhivatottság és tekintély nélküli semmirekellőt, akik azt a csekély szellemi életet is kiszívják belőlünk, ami még megmaradt. A minket körülvevő pusztaságban valódi fiatalokat keresünk, akik új szellemi légkört teremtenek hazánkban. Reményünket egy átalakulásba, az ország színeváltozásába helyezzük, amely az urak, a kiválók, az elhívottak rasszát hozza majd felszínre, akik győztesen viszik tovább sorsukat.

Vremea, 326. sz. 1934. február 18.

„(…) a regionalizmusok és a partikularizmusok nem barbár maradványok voltak, hanem bölcs súlyok, nélkülözhetetlen fegyverzetek, amelyek kordában tartottak minden ideológiai démont és gyilkos absztrakciót.”

HADBA FOGOTT ESZMÉK

Az egyik legnyilvánvalóbb dolog, ami mellett kiálltam, bár nem éreztem úgy, hogy valódi jelentőségét felfogták volna, az, hogy az eszmék ugyanolyan ártalmasak, ugyanolyan erőszakosak, mint bármilyen anyagi, fizikai cselekvés. Sőt, kijelentettem, hogy a fizikai erőszakot az egyén ereje maga korlátozza, vagyis hatása vi-

szonylag szűk keretek között marad, míg egy eszme romboló ereje gyakorlatilag végtelen és akár az egész emberiségre kiterjedhet.

Léon Daudet legújabb könyvét, a *Les Idées en armes*-ot olvasva rájöttem, ő is ugyanerre a következtetésre jutott, ami nem kis dolog a franciák esetében, akiket mindig arra tanítottak, hogy határozott különbséget tegyenek eszmék és tettek között. Daudet eléggé leszűkíti a vita kereteit, miután az abszurditásig menően, szinte mániákusan dühöng a germán eszmék franciaországi betörése ellen: kimutatja, hogy azok végzetesek a francia lélek számára, és egyfajta kulturális protekcionizmust javasol, amely számomra képtelenségnek, egyébként pedig kivitelezhetetlennek tűnik. Ami viszont fontos és érdekes számunkra, az, hogy a szerző meg van győződve az eszmék hatékonyságáról az anyagi-fizikai térben, ami pedig mindörökre áthatolhatatlannak tűnt efféle hatások számára. Ez művének alapvető témája. A többi nem más, mint polémia, pamflet és kísérlet arra, hogy a francia közönség megmentése nevében minden germán eredetű eszmét visszahajítsanak a Rajnán túlra, amit pikáns komédiának találok. Daudet-ban fel sem merül, hogy ezeket az úgynevezett veszélyes eszméket önmagukban vizsgálja. Azt a benyomást kelti bennem, hogy nem hisz az abszolút igazságokban, ami gyakorló katolikus esetében bizarr. Már maga a kijelentés, hogy az eszmék germánok, rosszindulatúnak tűnik. Amikor például Wagner kitiltását követeli, azon az alapon, hogy művei mélységes veszélyt jelentenek a francia lélekre, Daudet rosszul méri föl a következményeket: mert számomra, a pártatlan olvasó számára ez a tény a legkevésbé sem alacsonyítja le Wagnert, hiszen egyáltalán nem vagyok köteles a francia temperamentumot az igazság kritériumának tekinteni. Épp ellenkezőleg, Daudet állítása ahhoz a természetes és normális következtetéshez vezet, miszerint a francia lélek elérte érzékenysége azon fokát, amely egy pusztulási folyamat végét jelzi, ezért egyre inkább idegennek érzem magamtól. Ráadásul úgy tűnik, hogy Daudet sem hisz komolyan a kulturális protekcionizmus lehetőségében, amelyre egyébként egyetlen sikeres példa sem akad a történelemben.

Amit viszont figyelemre méltónak találok a könyvében, az a szerző meggyőződése az eszmék anyagi és fizikai hatékonyságára vonatkozóan. Minden nagy tömegmozgalom, a történelem minden forradalma és háborúja olyan idealizációból ered, amelyről eddig azt hitték, örökké a mentális spekuláció szigorú síkján kell mozognia. A materialista iskola állításaival ellentétben a nagy változásokat, történelmi léptékű összeomlásokat nem az anyagi étvágy okozta, hanem az eszmék, amelyeknek sikerült polarizálniuk a hatalomra irányuló akaratot, az összefüggő embertömeg igenlését. Attila és Timur Lenk végtelen hordái ellen voltak ugyan védekezési eszközök, de egy egész nép által jónak, igaznak és szentnek tartott eszme ellen semmi ilyesmit nem tudtak felmutatni.

„Az anyagi parazitizmus mellett az utóbbi időben egy ezerszer súlyosabb szellemi parazitizmus is felütötte fejét, amely a nemzet életerejének minden gócpontjába odaállított egy sereg elhivatottság és tekintély nélküli semmirekellőt, akik azt a csekély szellemi életet is kiszívják belőlünk, ami még megmaradt.”

Mert ebben rejlik a titok, ebben rejlik az eszme ereje! Önmagában véve se nem rossz, se nem jó. Lényegét tekintve színtelen, atonális, semleges, egyszóval ártalmatlan. Ebben az állapotában soha nem léphet túl egy könyvtár négy falán. Emberi elektromossággal feltöltve, egy nép vagy egy osztály jelszava mögé és zászlaja alá tömörülve azonban legyőzhetet-

lenné, terjedővé, imperialistává válik. És amikor ellenállásba, egy hasonló eszmébe ütközik, háború tör ki közöttük, amely áldozatok hekatombáit követeli, százszorosan meghaladva a hódító háborúk vagy a hatalomvágy áldozatainak számát.

Ezért talán a legégetőbb kérdés, amely ennek kapcsán felmerül, a következő: vajon a civilizáció jelenlegi iránya, amely a partikularistól az általános, a konkréttól az absztrakt felé tart, tekinthető-e egyáltalán fejlődésnek? Más szóval, a résztől, a partikularitástól, az etnikai és kulturális regionalizmustól való fokozatos emancipációnk a béke és az emberek közti egyetértés felé halad, mint ahogy első látásra tűnik? Vagy a hadba fogott eszme, szabad utat találva magának, zavartalan folyást engedhet pusztító erőszakosságának? Ebben az esetben viszont újra kell értékelnünk az összes jelenlegi eszmét, hogy megmutassuk, a regionalizmusok és a partikularizmusok nem barbár maradványok voltak, hanem bölcs súlyok, nélkülözhetetlen fegyverzetek, amelyek kordában tartottak minden ideológiai démont és gyilkos absztrakciót. Amikor majd megvalósul az emberi faj egysége, az vajon örök béke kezdete lesz-e, vagy csak egy végső simítás, amely lehetővé teszi, hogy a hadba fogott eszmék a lehető legnagyobb hatékonysággal végezhessék pusztító munkájukat? Ugyanis nem a kőből és fából készült bálványok követelik a legtöbb emberi áldozatot, hanem az absztrakt bálványok, amelyeknek csupán a múlt században több tízmillió embert áldoztak fel.

Vremea, 335. sz. 1934. április 29.

KÖNYV

Fájdalmakkal telített korunkban a Könyv mindannyiunk gyötrelmének legemelkedettebb kifejezése. Hogy az ádáz érvényesülés korában, amikor fegyverekkel és poggyászokkal kapitulálunk az Anyag előtt, akad még néhány ember, akinek van mit keresnie a szellem birodalmában, és továbbra is írnak, az egyik utolsó a két-három ok közül, amiért nem szabad elkeseredni az emberek és a dolgok miatt.

A mai korban az írás valóságos aszkézissé vált; egy bizonyos fajta írás persze; épp a haszontalan tollforgatók jelenléte értékeli fel az igazi író munkásságát. A valódi írás tehát transzcendenciát jelent, kísérletet arra, hogy a hétköznapokból kilépjünk az egyedibe, az Örökkévalóba. Kevesek, de választottak hódolata, melyet az önmagukon és a körülöttük lévő világon végtelenül túlmutató elvek iránti tisztelet jeléül ajánlanak fel; súlyos, de magasztos áldozat, amit mindig elfogadnak.

Az igazi író egy nép örök és rejtett részének titkos, ám felszentelt papja. A nép többsége legtöbbször nem is ismeri, vagy épp gyalázza ezt az örök részt; gyalázza szavai, tettei és bűnei által; gyalázzák azok, akik kormányozzák, örökké megújuló bűneik, a rossz eltűrése és felmagasztalása, az igazak üldözése által; gyalázzák azzal, hogy nagy dérrel-durral olyan dolgokba rángatják, amelyek méltatlanok hozzá… Mit lehet tenni! Ennek az örök, szabatos résznek léteznie kell, mert hiánya elkerülhetetlen pusztuláshoz vezet; és ha népünk örök részéből csak egyetlen szikra maradna, továbbra is a világi papjai maradnánk, őriznénk, félelemmel, reménnyel, és könnyek közt várnánk, hogy újra fellobbanjon a tűz, hogy újra teljes és fényes oltárrá váljon.

Első ránézésre a betűköztársasággal való kapcsolat ugyanolyan kicsinyes és kiábrándító, mint a körülöttünk lévő világgal való kapcsolat. Ugyanazok az ambíciók, ugyanaz a pózolás, ugyanaz a gyógyíthatatlan közöny a legtöbb író esetében, ugyanaz a mindenek feletti hiúság. Ne hagyjuk magunkat elriasztani ettől az első találkozástól. Törjük át a vastag héjat és az ellenszenvet, hogy eljussunk a tiszta és fényes maghoz, a titkos és láthatatlan izzáshoz, amely minden íróban ott van, ha csak kis mértékben is; hogy elérjük az alázatos, de megtisztító, megváltó áldozatot, amely minden alkalommal beteljesedik, amikor tollal a kezünkben leülünk egy fehér papírlap elé.

A könyv világnapja első pillantásra a hiúságok zsibvására, mindenféle amerikai recept szerint szervezett reklám. Mindazonáltal rosszmájúság, nagyfokú kicsinyesség lenne megállni ennél az első pillantásnál. Lépjünk túl a pult mögött álló, vevőkre váró szerzőn és csak a könyvére koncentráljunk. Elmélkedjünk el azon, milyen csodálatos ez a kétszáz oldal, hogy évezredes fejlődés, fáradhatatlan és folyamatos erőfeszítések eredménye, gondoljunk csak bele, hogy egy könyv a szellemiség, a nemes munka kvintesszenciáját testesíti meg, akkor is, ha nem jó, ha egy öncélú, de jobbra, szebbre, magasabb szint elérésére irányuló törekvés eredménye; gondoljunk arra, hogy egy ilyen könyv megírása szellemi aszkézis, amely szoros kapcsolatban áll az emberi szellem korokon átívelő legnemesebb aszkéziseivel; hogy azon magasztos emberi törekvések családjába tartozik, mely arra irányul, hogy megszabaduljunk az anyagtól és a földhöz ragadtságtól, hogy megközelítsük a Felszabadulást és az Örökkévalóságot; hogy egy kiolvasott és átélt könyv, esztétikai értékétől függetlenül is a szó legtisztább értelmében vett jótékony erők talizmánja, egy mindenki számára érthető, betűkkel írt varázsformula.

Olyan korban, amely teljesen az anyag és a hétköznapi kényszerek rabja, a Könyv a legnagyobb reményünk a jövőre nézve. Visszaadja a faj sorsába vetett bizalmunkat. Ám amit még inkább ki kell hangsúlyozni, mert fontosabb, az az, hogy létezik néhány nemes és önzetlen ember, akik, bár idegenek az irodalomtól, erkölcsi és anyagi támogatásukat adják a Könyvnek, tisztán a minőség szempontja miatt, túllépve minden anyagi megfontoláson. Olyan személyiség, mint például Rosetti úr, a szellemi részvétel régi hagyományainak továbbélését jelenti hazánkban, ami meglepőnek tűnhet azok számára, akik csak az elmúlt ötven év balkanizmusát ismerik, pedig ez a régi, hazai arisztokrácia kulturális mecenatúrájának logikus folytatása.

Vremea, 337. sz. 1934. május 13.

TENGER, NŐI PRINCÍPIUM

Úgy gondolom, hogy az androgünitás, a férfi–női szexuális bipolaritás a legmagasztosabb és leghatalmasabb törvény az egész világegyetemben. Abban is hiszek, hogy ez maga az Istenség szubsztanciája, és e bipolaritást végső lé-

nyegében androgün megnyilvánulásként látom. A földi létünkkel kapcsolatos minden tökéletlenségnek és gyengeségnek meglátásom szerint az emberi egyneműség az oka. Mély, kozmikus intuíció, mélységes tudás vezette Platónt arra, hogy az Androgünoszt az Emberiség ideáltípusának, az Ember legfelsőbb, felszabadult és mindenható megnyilvánulásának tekintse.

A férfi–női bipolaritás e törvénye számomra nem csak az emberre korlátozódik, hanem az egész világegyetemre alkalmazható, az önteremtés legbensőségesebb törvényét alkotva. Ha eltekintünk az Univerzum szellemi aspektusától, ahol az androgünitás törvénye a legszuverénebb, leglátványosabb, legnyilvánvalóbb módon jelenik meg, a Kozmosz fizikai aspektusát tekintve is, a férfi és női részre tagozódó princípium az egész anyagi világban jól látható, ahol felváltva határozzák meg a fizikai Univerzum minden megnyilvánulását. És ez nem az emberben, inkább a külvilágban érzékelhető.

A hegy – férfi princípium, a víz – női princípium. Ez az a két elem, ahol a bipolaritás törvénye számomra leginkább nyilvánvaló. A függőleges és a vízszintes vonal! A vaskos, egymásra helyezett tömegek, gránitszerű hierarchiák architektúrájában a férfi princípiumot látom, amely örökké dinamikus, örökké arra törekszik, hogy felülmúlja önmagát és másokat; egy princípiumot, amely az egész Kozmoszt hierarchizálja, a legnehezebb, legkeményebb tömegeket helyezve az alapra, egyiket a másik fölé, egyre kidolgozottabb és egyre finomabb kőzeteket építve egymásra, hogy végül az elegancia, az erő és a bátorság szuverén csúcsán tetőzzön, belevetve magát az Örökkévalóság zafír óceánjába!

Minden látszólagos paradoxon ellenére a hegy dinamikus, a tenger pedig statikus! Mert a dinamizmus természeténél fogva önmeghaladás, a keretek elhagyása, törekvés a magasabb szintek felé. A Tenger végtelen és monoton nyugtalansága pedig nem más, mint a nő hol tragikus és viharos, hol rezignált és szelíd nosztalgiája, aki végkimerülésig várja a felszabadító, megnyugtató férfit, aki majd értelmet és békét ad neki az életben. A tenger nem átalakulás, hanem várakozás, nyugtalanság, tanácstalanság, tétovázás.

„A büszke, önmagán nyugvó, hegyi férfi princípium nagyon könnyen hajlamos megfeledkezni legmagasztosabb céljairól, megelégedve azzal, hogy kevélyen, csakis önmagában és saját törvényei keretein belül éljen; ekkor megjelenik a másik, a női, a nedves princípium, hogy felrázza és kimozdítsa steril elégedettségéből.”

A büszke, önmagán nyugvó, hegyi férfi princípium nagyon könnyen hajlamos megfeledkezni legmagasztosabb céljairól, megelégedve azzal, hogy kevélyen, csakis önmagában és saját törvényei keretein belül éljen; ekkor megjelenik a másik, a női, a nedves princípium, hogy felrázza és kimozdítsa steril elégedettségéből. A tenger legtisztább, leghitelesebb szépsége számomra a nosztalgiája, az ereje, amely felold minden csomót és minden keménységet. Más szóval, nincs jobb és szükségesebb a tengernél az erős személyiségek számára, akik előtt – anélkül, hogy elvenné erejüket – feloldja a horizontot elzáró akadályokat; nincs kegyetlenebb és ártalmasabb a tengernél a gyengék számára, akiket egyszerűen felold, egészen a megsemmisülésig; ami tehát csodálatosan nőies, az az erőseket segíti, a gyengéket pedig elpusztítja.

Ezeket a jelenségeket minden természetszerető ember észreveheti; a tenger feloldó, idegőrlő és nosztalgikus hatását mindenki érzi; könnyű tehát elképzelni, hogy a tenger és a hegy befolyása, amit így a testre gyakorol, még nagyobb és mélyebb a lélek esetében mindazok számára, akik elkezdték a Természetet szimbolikusan olvasni; akiknek a természet csak a látható közve-

títő, amelyen keresztül a Kozmosz örök szellemi törvényei nyilvánulnak meg az életünkben.

Boldogok azok az országok, ahol a hegy és a tenger harmonikusan egységesül egymással! Más szóval, ahol az androgünitás alapvető törvénye világosan látható. Nem akarunk mi is beleesni Taine elméletének hibájába, és olyanokat állítani, hogy egy tengerrel körülvett hegyvidéki országban szükségszerűen ragyogó civilizáció fog kialakulni! Az ember és a kultúrák szerkezetébe túl sok titokzatos elem kerül – tisztán lelki rendű elemek, amelyek függetlenek minden anyagi esetlegességtől – ahhoz, hogy Taine-hoz hasonlóan a géniuszt a talaj és az éghajlat termékévé tegyük, mint a hagymát vagy a burgonyát!

Szerencsére a Szellem nemrégiben visszanyerte függetlenségét abból a szörnyű rabszolgaságból, amelybe a 19. század rángatta. Azt akarjuk ezzel mondani, hogy a bipolaritás ősi törvénye csaknem minden nagy civilizációban a fizikai rendben is megnyilvánul, a hegy és a tenger egységesülése révén. Egyetlen, mégis igen jelentős példát említek: Görögországot. Hellász géniusza maga a keménység és a precíz térbeli geometria egységesülése a tenger határtalan mosolyú, végtelen hullámzásával, az öreg Homérosz szavaival élve. Vertikális igenlés a kecsességben, hullámzó pontosság, légies erőteljesség, táncoló dialektika, mégis csalhatatlan transzcendencia a magasabb síkok felé, anélkül viszont, hogy az alacsonyabb síkok szépségét és gazdagságát bármilyen módon feladná, inkább a szellem megtestesülése, mint a test átszellemítése, íme, a görög géniusz néhány lényeges vonása, az androgünitás kozmikus és szuverén princípiumának, a Hegy és a Tenger, a férfi és nő bipolaritásának legmagasabb szintű megnyilvánulása.

És amikor arra gondolok, hogy Dnyeszterfehérváron a Pont Euxin [Fekete-tenger – *a ford.*] partjáról nagyon tiszta nyári napokon látható a Csalhó természetfeletti azúrkék kristálya, új okokat találok arra, hogy reménykedjek az ország sorsában, és hogy harcoljak a pesszimizmus ellen, melyet a román mindennapi élet mulandó eseményei igazolnak.

Vremea, 348. sz. 1934. július 29.

HARCOSI ÚT ÉS PAPI ÚT

Szerintem az egyik legfelszínesebb és legolcsóbb szemléletmód, hogy egyesek hajlamosak Mussolini forradalmát pusztán az olasz gazdasági élet belső megnyilvánulásaként értékelni. Vannak, akik sokak számára olykor intelligensnek tűnnek, de Mussoliniban nem látnak mást, mint bandavezért, akinek az volt a dolga, hogy megfékezze az általános sztrájkot, szabályozza a vasúti közlekedést és emelje a politika presztízsét.

A fasiszta forradalom azonban valami egészen mást jelent, mégpedig azért, mert mindenekelőtt szellemi forradalom, amelynek célja, hogy az egyén és a nemzet lelkében szinte anyagfeletti, a szó valódi értelmében vett alkímiai változást idézzen elő. Mussolininek, forradalmának és bajtársainak elsőleges és legfőbb célja, hogy napvilágra hozzák az emberi pszichében lévő szaturnuszi ólmot és szoláris arannyá transzmutálják. Más szóval forradalom a szó valódi értelmében, vagyis olyan mozgalom, amelynek gravitációs centruma a szellemi szférákban található.

„E modern alkimisták annál mélyebb és hatékonyabb befolyással bírnak, minél nehezebben érzékelhető a hullámhosszuk, minél kevésbé hétköznapiak, minél kevésbé érintkeznek a külső eseményekkel, a politikához csak egy földalatti ozmózis révén kapcsolódnak, amely nem keveri össze egyiket a másikkal, hanem csak a szelleminek a politikai felé való áramlását teszi lehetővé.”

Épp ezért nem fordítanak majd elég figyelmet a fasizmus szellemi vonatkozásaira – hozzátesszük, nem tekintjük ilyennek az úgynevezett párt- és kormányirodalmat, amely a tömegek lelkesedését és összetartását hivatott biztosítani a Mussolini-féle forradalom körül; mondhatnánk, hogy ezt az irodalmat teljesen másodlagosnak és elhanyagolhatónak tekintjük: a sajtóirodára tartozik… A fasiszta forradalom hiteles szellemi aspektusát, aranyát mindenekelőtt néhány író gondolkozásában találjuk meg, akik visszahúzódva, távolságot tartva, tátongó szakadékot hoztak létre maguk és a nyilvánosság között. Az ilyen emberek szellemi laboratóriumában formálódnak és töltődnek meg életnedvvel a fasiszta gondolkozás irányvonalai, az animikus anyaggal átitatott eszmék, melyek egy világnemzet uralkodó elitjének létrehozását és szellemi transzmutációját szolgálják. Magányosak, érdek nélküliek, nem-aktuálisak azok szemében is, akik az aktualitást a mindennapi jelenségek és a jelen eseményeinek esetlegességével együtt járónak tekintik. E modern alkimisták annál mélyebb és hatékonyabb befolyással bírnak, minél nehezebben érzékelhető a hullámhosszuk, minél kevésbé hétköznapiak, minél kevésbé érintkeznek a külső eseményekkel, a politikához csak egy földalatti ozmózis révén kapcsolódnak, amely nem keveri össze egyiket a másikkal, hanem csak a szelleminek a politikai felé való áramlását teszi lehetővé.

A fasizmus eme transzcendens aspektusának legfőbb jellemzője a törekvés, hogy újjáéleszti az antik életfelfogásokat és ismét döntő, meghatározó befolyást biztosít azoknak a személyiség kialakításában. Más szóval a keresztény szellemiség által kétezer éve felváltott szellemi pogányság újjáélesztése. Kísérlet az ősi, arisztokratikus, büszke, harcos, hősies és királyi lélek rehabilitálására, felsőbbrendűségének bizonyítására a keresztény-ázsiai, alázatos, kommunista, szolgatartó, papi pszichével szemben… Vagy ahogy J. Evola, e szellemi, hősies felfogás kidolgozója és hirdetője nevezi, a száraz harcosi út és a nedves papi út…

Evola a világ szellemi és ezoterikus hagyományainak egyik legmélyebb ismerője. Intenzíven tevékenykedő, még mindig fiatal ember, akinek eddigi munkássága döntő jelentőségű e területen. Csak néhány könyvének címét idézzük, de az olvasó rá fog jönni, milyen jelentős életműről van szó. Doktrína: *Saggi sull'idealismo magico [Tanulmányok a mágikus idealizmusról]; Teoria dell'Individuo assoluto [Az abszolút Individuum teóriája]; Fenomenologia dell'Individuo assoluto* [Az abszolút Individuum fenomenológiája]. Gyakorlat: *L'uomo come potenza* [Az ember mint hatalom]; *Introduzione alla Magia quale scienza dell'Io [Bevezetés a mágiába mint az Én tudományába]* (3 kötet). Politika: *Imperialismo pagano [Pogány imperializmus]; Rivolta contro il mondo moderno [Lázadás a modern világ ellen]*. Szimbolizmus: *La tradizione ermetica, nei suoi simboli, nella sua dottrina, e nella sua Arteregia [A hermetikai tradíció. Szimbólumai, doktrínája és királyi művészete]*.

E szellemi hagyományokat mélyen ismerő tudós legfőbb eredetisége az a különbségtétel, amit ezen a területen tesz; a cél ugyanúgy az ember reintegrációja minden szellemi lehetőségében, abszolút emberré válása, aki felszabadult és ura a fizikai világnak, amely fogva tartotta

„Könnyű korunkat kárhoztatni; ez egyfajta divat, aminek ma nagyon nagy keletje van. Mi azonban kíváncsiak lennénk rá, miért. Nos, ha a modern idők rágalmazóinak indítékait keressük, rengeteg okot találunk…, menschlich allzu menschlich [emberi, túlságosan is emberi]…, sznobizmus, sikertelenség, esztétikai ellenszenv és pózolás."

őt. A felszabaduláshoz, helyreállításhoz vezető eszközök tekintetében Evola két, egymástól jól elhatárolható magatartási módot különböztet meg, nevezetesen:

1) A száraz királyi utat, a *par excellence* hősi utat, amely az antikvitást jellemezte, és amelynek során az ember a legkeményebb és legszigorúbb önfegyelemmel, hevítéssel és intenzifikációval, az Én lehetőségeinek, magas frekvenciájú szellemi áramlatainak kimunkálásával, vagyis Mágiával tökéletesíti önmagát; a Mágiával, amely a test és a lélek legelemibb szálain keresztül az elsődleges okok átélése, egészen a velük való azonosulásig.

2) A vallás nedves, papi útját, a misztikus kiáradások, a nem felelősségvállalás útját, egyszóval a női utat; a kereszténység útját, felebaráti szeretettel, az alázat felértékelésével, az ösztönös megvetéssel és ellenszenvvel mindazzal szemben, ami kivételes, arisztokratikus, heroikus és az urak rasszából való.

Evola természetesen az első utat magasztalja, és itt látjuk, hogy milyen döntő befolyása lehet a fasiszta forradalomra, amelynek szellemi eszméi oly közel állnak az övéihez.

Amit ebben a megkülönböztetésben és hozzáállásban csodálok, az bámulatra méltó esztétizmusa! De csupán esztétikai! Milyen kár! Mert olyan területen vagyunk, amelyhez az esztétikának szinte semmi köze nincs. Csak az igazság számít. Az igazság pedig az, hogy a különbségtétel, amelyet Evola a hősi és a papi út között tesz, csupán egy bizonyos síkról nézve létezik, de nem az Abszolútum szintjéről. Ez utóbbi pontból tekintve a különbségtétel megmarad; de csak árnyalatként: ez nem ellentmondás a két út között, hanem komplementaritás; ez egyszerűen a hindú tanítás által tett különbség a harcosi, *ksatrija* beavatás, valamint a papi, *bráhmana*i beavatás között. Mindkét út tökéletesen ortodox, egy feltétellel: ha nem zárják ki egymást, és tiszteletben tartják egymás lehetőségeit és terrénumait.

Még valami. A plebejus alázat, amelyet Evola a kereszténységnek tulajdonít, egyáltalán nem tartozik annak mély lényegéhez, tanításához, amely talán a lehető legkirályibbak egyike, mert az Ént helyezi az univerzum középpontjába; ez a színezet csak annak a közegnek tulajdonítható, amelyben a kereszténység az első időkben elterjedt, az elnyomottak, nincstelenek közegének; emellett reakciónak is tekinthető a pogányság túl kemény és embertelen megnyilvánulásaival szemben. De sem Jézus, sem a tanítás nem tehető ezért felelőssé. Mert hogy is tagadhatnánk Annak hősiességét, aki a legteljesebb, a legférfiasabb győzelmet aratta, a legteljesebbet, amit valaha a fizikai Kozmosz fölött arattak? Evola megkülönböztetése megint csupán esztétikai. Milyen szép! De csak szép. Milyen kár!

Vremea, 361. sz. 1934. október 28.

RENÉ GUÉNON

Könnyű korunkat kárhoztatni; ez egyfajta divat, aminek ma nagyon nagy keletje van. Mi azonban kíváncsiak lennénk rá, miért. Nos, ha a modern idők rágalmazóinak indítékait keressük, rengeteg okot találunk…, *menschlich allzu menschlich [emberi, túlságosan is emberi]*…, sznobizmus, sikertelenség, esztétikai ellenszenv és pózolás. De egy doktrinális, formába öntött, eszmeileg alátámasztott szembenállás, nos, az ilyen mindennél ritkább, mondhatnánk, nem is létezik, ha nem lenne egy példánk, a francia gondolkozó, a primordiális Igazságok helyreállítója, René Guénon.

Nyilvánvaló, hogy világunk elveszítette az Egység királyi Művészetét. Ez az egység nemcsak egy mindenki által egyhangúlag elismert Igazságból áll, hanem behatol az emberi lélekbe és testbe, sőt az egész kollektív testet és lelket

áthatja, és pontosan meghatározza az élet legapróbb cselekedeteit is, a születéstől a halálig.

Túl merész lenne megkísérelni annak bemutatását, hogy miként épül fel ez az Igazság. Csak annyit mondhatunk: ez egyetlen, egybehangzó, örökkévaló Igazság, amely a létezés valamennyi síkját áthatja a szellemitől az anyagiig, és közvetlenül az első, végtelen, nem teremtett és meg nem nyilvánult okból ered. René Guénon három alapvető kötetet szentelt ennek az Igazságnak: *L'homme et son devenir selon le Vêdanta [Az ember sorsa a Védánta szerint]*, *Le symbolisme de la croix [A kereszt szimbolikája]*, *Les êtats multiples de l'être [A Lény sokféle állapotának metafizikája]*. Egyébként, mint mindenki, aki a Végtelen nézőpontjába helyezkedik, René Guénon is teljes ember, mert magában foglalja a létezés valamennyi lehetőségét, amely a Végtelenből ered és benne foglaltatik; más szóval nemcsak szemlélődő, hanem harcos is. Személyiségének ez utóbbi részéről szeretnénk néhány szót szólni, mivel ez az, ami könnyebben hozzáférhető. Egyik művéről, a *La crise du monde moderne*-ről *[A modern világ válsága]* van szó.

René Guénon kiindulópontja tisztán intellektuális. Adott egy transzcendens, önmagában objektív, végtelen Igazság, amely mint első Ok létezik, és az egész látható és láthatatlan világegyetem ennek teremtménye, ezért az önmagában semmiféle létezéssel nem bír. Az ember úgynevezett történelmi létét így nem szabad ettől függetlennek, elszigeteltnek tekintenünk, hanem csupán sokkal magasabb rendű valóságok visszatükröződésének. Az említett Igazsággal való állandó kapcsolat és az élet ennek megfelelő kialakítása tehát civilizációt, a nem megfelelő kialakítás pedig barbárságot jelent. Márpedig épp ez a helyzet a modern világgal, amely nem ismeri a transzcendens Valóságot, és engedett a függetlenség démoni késztetésének. A démoni alapvető jellemzője a hamisítás, a torzítás, a karikatúra. Sátáni uradalommá vált világként a Nyugat nem vetette el az alapvető Igazságokat, hanem karikírozta azokat. René Guénon könyve épp e torzulások némelyikét mutatja be: a személyiség individualizmussá, az integrális és egységes tudomány tudományokká, a társadalmi hierarchia anarchiává degenerálódását, a kasztok keveredését, az egyenlőséget, amely a legalsóhoz méri magát, s végül a világ fokozatos materializálódását, a konkrétum fetisiszta babonájáig elmenően.

Egy valóban tradicionális civilizációban mindig a kiindulópontra, a változatlanra, a transzcendensre esik a hangsúly. A Szemlélődés a cselekvés fölött áll, más szóval a hatás Oka, a mulandó Változatlanja, a profán Szentje. A társadalom egész felépítése egykor még természetes módon követte ezeket az elveket.

Még súlyosabb, hogy a tudatlanság, amelybe a Nyugat zuhant, agresszió formájában öltött testet mindazzal szemben, amit nem ért. Ezért a nyugatiak a Hagyomány utolsó fellegvárait is felrobbantják, hiszen meg vannak győződve róla, hogy egy magasabb rendű civilizáció számára készítik elő a terepet. Ezek olyan dolgok, amelyek emberi szemmel nézve felháborítóak, ám transzcendens nézőpontból csupán a kibontakozás szükségszerű fázisai egy cél felé, amelyet csak az Istenség ismer.

Vremea, 403. sz. 1935. szeptember 1.

Ford. Nagy László